

Захист прав споживачів кредитних послуг в контексті адаптації законодавства України до законодавства ЄС

Стефанчук Микола Олексійович¹, Лінок Сергій Володимирович²

Опубліковано	Секція	УДК
16.04.2024	Право	347.4

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10977064>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. В даній статті розкрито процес адаптації українського законодавства до права ЄС у сфері захисту прав споживачів кредитних послуг, який обумовлений положеннями Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Визначено особливості регулювання споживчого кредитування за правом ЄС та відповідність норм чинного законодавства України на основі Директиви 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про споживчі кредитні договори.

Встановлено відповідність законодавства щодо правового регулювання надання інформації споживачам кредитних послуг, її відповідність рекламним вимогам, встановлення відповідальності за порушення прав споживачів та встановлення меж відповідальності споживачів за прострочення платежу, тощо.

Ключові слова: споживче кредитування, кредит, захист споживачів, адаптація законодавства, фінансові послуги, Угода про асоціацію.

Protection of the rights of consumers of credit services in the context of adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation

Annotation. The financial situation of many residents of our country is very unstable in modern times. Often this is related to the economic situation, loss of work and sources of income. This forces our citizens to turn to credit unions and banks for consumer loans. Consumer lending is one of the types of lending to the population, which is carried out by banks and other financial institutions. However, when concluding such contractual relations, consumers of credit services do not always occupy a favorable position or generally become victims of the arbitrariness of financial institutions.

One of the main priority tasks of the state for consumers is the improvement of the system of protection of their rights in the markets of financial services. This is important for restoring trust in government bodies responsible for protecting the rights of consumers of financial services, as well as for increasing trust in financial institutions, which will contribute to attracting public funds to the financial sector.

This article describes the process of adaptation of Ukrainian legislation to EU law in the field of protection of the rights of consumers of credit services, which is determined by the

¹ провідний науковий співробітник Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2983-2770>

² аспірант Академії праці, соціальних відносин і туризму, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-5198-2784>

provisions of the Association Agreement of Ukraine with the European Union. The peculiarities of the regulation of consumer lending under EU law and the compliance with the norms of the current legislation of Ukraine on the basis of Directive 2008/48/EC of the European Parliament and the Council of April 23, 2008 on consumer credit contracts are determined.

The compliance of the legislation on the legal regulation of the provision of information to consumers of credit services, its compliance with advertising requirements, the establishment of responsibility for violation of consumer rights and the establishment of limits of consumer responsibility for late payment, etc., has been established.

Keywords: consumer lending, credit, consumer protection, adaptation of legislation, financial services, Association Agreement.

Вступ

Фінансове становище багатьох жителів нашої країни є дуже нестабільним у сучасний час. Часто це пов'язано з економічною ситуацією, втратою роботи та джерела доходу. Це змушує наших громадян звертатися за допомогою до кредитних спілок та банків, щоб отримати споживчі кредити. Споживче кредитування є одним із видів кредитування населення, яке проводиться банками та іншими фінансовими установами. Однак, укладаючи такі договірні відносини, споживачі кредитних послуг не завжди займають вигідне становище або взагалі стають жертвами свавілля фінансових установ.

Однією з головних пріоритетних завдань держави перед споживачами є вдосконалення системи захисту їхніх прав на ринках фінансових послуг. Це важливо для відновлення довіри до державних органів, відповідальних за захист прав споживачів фінансових послуг, а також для підвищення довіри до фінансових установ, що сприятиме залученню коштів населення до фінансового сектору.

Новим етапом вдосконалення законодавства у цій сфері стало підписання Угоди про асоціацію з ЄС, що поставило перед Україною низку завдань щодо гармонізації національного законодавства у сфері фінансових послуг з правом ЄС. Україна активно працює над гармонізацією свого законодавства з європейськими стандартами, що є важливим кроком для підвищення захисту прав споживачів кредитних послуг. Ця тема стає ще більш актуальною з урахуванням змін у законодавстві ЄС, таких як прийняття Директиви про кредитні послуги для споживачів, що вводить нові вимоги щодо інформаційної прозорості та захисту споживачів [1].

Вивченню окремих питань гармонізації стандартів щодо захисту прав споживачів ЄС з законодавством України присвячені роботи наступних науковців: Р. Байко, Л. Васильєва, К.В. Клименко, Ю.М. Коваленко, М.В. Плотнікова, Л.Д. Руденко, Г.М. Терещенко, О.Ю. Черняк, О.А. Швагер, О.Р. Шевчук та ін. Водночас євроінтеграційні процеси в Україні підтверджують необхідність подальших досліджень у цій сфері.

Метою даної статті є дослідити основні нормативні акти та положення в сфері захисту прав споживачів кредитних послуг в процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС.

Завданням даної статті є дослідження впливу положень права ЄС на норми діючого законодавства України про захист прав споживачів кредитних послуг.

Результати

Підписання Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС розпочало для України новий етап європейської інтеграції в політичний, економічний, соціально-культурний та правовий простір. Реалізація євроінтеграційних завдань України залежить від імплементації положень Угоди про асоціацію з законодавством України у визначені угодою строки.

Відповідно до статті 415 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, сторони Угоди співпрацюють з метою забезпечення високого рівня захисту прав споживачів та досягнення сумісності між їхніми системами захисту прав споживачів [2]. Це означає, що Україна зобов'язалася впровадити у своє національне законодавство стандарти ЄС у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг.

Оскільки надання/отримання кредитів є різновидом фінансових послуг **[Ошибка! Источник ссылки не найден.]**, реалізація захисту прав споживачів кредитних послуг здійснюється в межах законодавчого забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг, а також забезпечується положеннями спеціального законодавства.

Додаток XXXIX до Глави 20 Угоди про асоціацію передбачає, що протягом трьох років з моменту набрання чинності Угодою про асоціацію в Україні повинні бути впроваджені положення Директиви про кредитні угоди для споживачів від 23 квітня 2008 року 2008/48/ЄС, яка скасовує Директиву Ради № 87/102/ЄЕС [2]. Мета цієї Директиви полягає в зближенні законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів ЄС у сфері захисту прав фізичних осіб, які виникають із правовідносин споживчого кредитування та стосується кредитів виданих на суму від 200 євро до 75 000 євро.

Ця директива закріплює права споживачів фінансових послуг, якими вони наділені на передконтрактній стадії, а також на стадії виконання кредитної угоди. Зокрема, Директива 2008/48/ЄС повністю гармонізує правове регулювання правовідносин споживчого кредитування країн-членів по всьому ЄС, а саме:

- елементи загальної вартості кредиту для споживача (ст. 3 (g));
- методологію, що використовується для розрахунку річної процентної ставки (ст. 19 та додаток I);
- зобов'язання щодо розкриття іншої відповідної інформації, яка повинна бути надана споживачеві (глава II містить положення про договірну практику для кредитних угод, що стосуються розкриття інформації для споживача перед укладанням договору та вимоги до рекламної інформації) [3, с.239-240].

Юридична сила Директиви 2008/48/ЄС поширюється виключно на споживче кредитування, суб'єктами якого є фізичні особи, та кредити, сума яких є більшою 200 євро та не перевищує 75 000 євро. Однак виключенням є застосування Директиви до незабезпечених кредитних угод, метою яких є реконструкція житлової нерухомості, що передбачає загальну суму кредиту понад 75 000 євро (пункт 2а статті 2) [1]. Крім цього, в статті 2 Директиви 2008/48/ЄС зазначається вичерпний перелік кредитних правовідношень до яких положення Директиви не застосовуються, серед них до прикладу кредитні договори на придбання землі чи житла, які забезпечені іпотекою або іншими предметами застави. Регулювання кредитних договорів, що стосуються житлової нерухомості, в тому числі договори іпотеки, договори на придбання та забезпечення збереження права власності на землю чи нерухомість, здійснюється на основі Директиви 2014/17/ЄС про кредитні договори для споживачів, що стосуються житлової нерухомості [4]. Проте, основні положення цієї директиви максимально збігаються зі структурою Директиви 2008/48/ЄС, щодо використання однакової термінології, вимог надання переддоговірної інформації у вигляді стандартного інформаційного листа для забезпечення права споживача на повну та достовірну інформацію про умови укладення угоди.

Слід звернути увагу на європейські стандарти захисту прав споживачів кредитних послуг, які встановлені щодо розкриття переддоговірної інформації для споживачів фінансових послуг.

Щоб кредитори не вводили в оману позичальників, для його захисту у Директиві 2008/48/ЄС значну увагу приділено інформації, яка надається споживачу для

ознайомлення, в тому числі і та, що розміщується в рекламі. До прикладу, у статті 4 прописані стандартні вимоги до інформації, яка повинна міститися в рекламі; 5 і 6 статті містять вимоги до інформації, яка повинна бути надана користувачеві перед укладанням договору; стаття 10 визначає обов'язкову інформацію, що повинна міститися в кредитному договорі [10, с.149]. Законодавче закріплення вимог до рекламної інформації кредитора забезпечить прозорість у визначенні запропонованих ним реальних умов укладення кредитної угоди (тип та реальний розмір процентних ставок, нарахування пені, штрафів, тощо).

Для забезпечення захисту споживача європейське законодавство чітко встановлює вимоги до рекламної інформації щодо більшості видів кредитних угод. До прикладу в статті 11 Директиви 2014/17/ЄС про кредитні договори для споживачів, що стосуються житлової нерухомості визначено інформацію про кредитні договори, яку повинна містити реклама, а держави-члени зобов'язанні забезпечити її оприлюднення постачальниками послуг, щоб така інформація була чесною, чіткою і не вводила в оману потенційного споживача [4].

Стаття 5 Директиви 2008/48/ЄС закріплює необхідний обсяг стандартної інформації, яку кредитні установи зобов'язані належним чином надати споживачам, щоб останні мали змогу обрати для себе найвигіднішу пропозицію та прийняти обґрунтоване рішення про укладення кредитного договору. Це означає, що кредитна установа зобов'язана надати всі можливі варіанти укладення споживчого кредиту, а не лише пропонувати споживачу варіант умов вигідний для кредитної установи. Більше того, Директива встановлює обов'язкову форму подачі такої інформації (на паперовому або іншому довговічному носії) в Додатку II «Стандартна інформація про європейський споживчий кредит» та включає наступні дані: інформацію про кредитора/кредитного посередника та його контактні дані, детальну характеристику основних ознак кредитного продукту, вартість кредиту, право на відмову та іншу інформація у разі дистанційного маркетингу фінансових послуг.

Можливість укладення кредитної угоди на вимогу споживача за допомогою дистанційних засобів зв'язку, не звільняє кредитора від надання повної переддоговірної інформації за зразком Стандартної європейської форми інформації про споживчий кредит. Таку інформацію він зобов'язаний надати відразу після укладення кредитної угоди. Крім того, споживачеві, з яким кредитор буде укладати кредитний договір, за запитом надається безкоштовно копія проекту кредитного договору.

Деякі види кредитних договорів, в силу своєї специфіки, потребують розкриття інших аспектів переддоговірної інформації, наприклад угоди овердрафту. Тому для окремих видів кредитних договорів статтею 6 Директиви 2008/48/ЄС передбачені умови розкриття переддоговірної інформації та встановлено форму її подання в Додатку III.

Для мінімізації ризиків споживача, за наявності у кредитних правовідносинах кредитного посередника чи представника, на останнього покладається обов'язок надати повну переддоговірну інформацію за встановленим стандартом (ст. 6 Директиви 2008/48/ЄС).

Також споживач має право, а кредитний посередник чи представник кореспондуючий обов'язок – ознайомити споживача з усіма пропозиціями можливих кредитних угод з кредиторами, яких вони представляють, шляхом надання споживачеві персоналізованої інформації для оцінки та порівняння кредитів (стаття 14 Директиви 2014/17/ЄС). Цією статтею встановлено мінімальний, так би мовити гарантійний, строк у 7 днів, протягом якого споживач має право обдумати та прийняти рішення щодо укладення кредитної угоди або відмовитися від неї у разі укладення, а кредитор під час цього строку зобов'язаний дотриматися своєї пропозиції та не має права її змінити.

Потрібно відзначити, що на передконтрактному етапі укладення угоди про кредит, крім права споживача на отримання необхідної інформації, постачальник кредитних послуг має обов'язок оцінити кредитоспроможність споживача. Це вимога, яка передбачена як в Директиві 2008/48/ЄС (стаття 8), так і в Директиві 2014/17/ЄС (стаття 18). Оцінка кредитоспроможності здійснюється на підставі достатньої інформації, яку отримано від споживача, та, у необхідних випадках, на основі перевірки даних в кредитних історіях.

Особливо, якщо це надання транскордонного кредиту, на державу-члена покладається обов'язок забезпечити доступ кредиторів з інших країн-членів ЄС до баз даних, які застосовуються в цих країнах, для оцінки платоспроможності споживачів (згідно зі статтею 9 Директиви 2008/48/ЄС). Крім того, країни зобов'язані створити незалежний орган, який контролюватиме кредитні компанії та регулюватиме кредитну рекламу, запобігаючи відмові від своїх прав споживачів. Для забезпечення впровадження вимог Директиви, країни-члени ЄС також повинні встановити санкції за порушення національного кредитного законодавства. Згідно зі статтею 11, ці санкції повинні бути ефективними, пропорційними та містити попереджувальний характер [1].

Щодо узгодження законодавства України в цій сфері та виконання зобов'язань України за Угодою про асоціацію з Європейським Союзом, 15 листопада 2016 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про споживче кредитування» (далі - Закон), який набув чинності з 10 червня 2017 року [5]. Цей Закон став першим спеціальним нормативно-правовим актом за часів незалежності України, який комплексно регулює відносини у сфері споживчого кредитування. Тож ми пропонуємо ознайомитися з оглядом та аналізом основних положень цього Закону, які є важливими для всіх учасників ринку споживчого кредитування.

На перше, що хочеться звернути увагу, це визначення у Законі основних понять, а саме: кредитор, кредитний посередник, загальні витрати за споживчим кредитом, колекторська компанія, новий кредитор, споживче кредитування та деякі ін. Такі доповнення вносять ясність як у зміст, так і в суб'єктний склад правовідносин споживчого кредитування та забезпечення їх захисту, оскільки до прийняття Закону України «Про споживче кредитування», ця сфера правовідносин була частково врегульована нормами статті 11 Закону України «Про захист прав споживачів» [6]. Проте Закон України «Про захист справ споживачів» не виключає зі своєї сфери дії правовідносини зі споживчого кредитування лише у частині, що не суперечить Закону України «Про споживче кредитування». Таким чином, до кредитних договорів можна застосовувати положення про визнання умов договору несправедливими (стаття 18 Закону України «Про захист прав споживачів»).

Наступні зміни відбулися і в сфері реклами фінансових послуг. На відповідність Директиві 2008/48/ЄС, в Законі закріплену стандартну інформацію, яку повинна містити реклама. Якщо раніше надавачі фінансових послуг дозволяли рекламувати кредити з 0 %, оприлюднювати неповну інформацію про ефективні процентні ставки, приховані платежі й комісії та кінцеву вартість фінансового продукту, то тепер це прямо заборонено Законом (ст.7) та встановлено відповідальність фінансових установ у розмірі від 5 тисяч до 10 тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (п.15 ч.2 ст.28 Закону України «Про фінансові послуги та фінансові компанії») [7].

З метою забезпечення повної, прозорої та зрозумілої інформації про послуги для споживачів та повної адаптації до права ЄС, Правління Національного Банку України (далі – НБУ) прийняло Постанову №141 від 28 листопада 2019 року «Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг», в якій визначено вимоги до інформації, яку розкривають банки про фінансові послуги на власних веб-сайтах та у рекламі [8]. Цією Постановою

передбачено єдиний уніфікований формат інформації про споживчі кредити для громадян на веб-сайті банку. Насамперед банки зобов'язані вказувати реальну річну ставку за кредитом, наявність додаткових послуг (наприклад, страхової компанії, державного реєстратора, нотаріуса, оцінювача) та їхню вартість для клієнта, орієнтовну загальну вартість кредиту та періодичність його погашення, попередження про можливі наслідки у випадку прострочення виплат за кредитом та інші.

Уваги заслуговує також і запровадження обов'язкової переддоговірної інформації для споживача та закріплення її в стандартизованій формі «Паспорт споживчого кредиту» (Додаток 1 до ЗУ «Про споживче кредитування»). Ця форма є обов'язковою для всіх кредиторів, в тому числі посередників, і містить повний перелік інформації про кредит, яку кредитор повинен надати відповідно до закону. Якщо кредитор надасть цю форму у паперовому вигляді та її підпише споживач – це стане гарантією кредитора для захисту його прав та запобігання недобросовісних дій позичальників.

Новим є врегулювання можливості кредитора надати таку інформацію у вигляді електронного документа, якщо його створеного згідно з вимогами, визначеними Законом України «Про електронні документи та електронний документообіг», а також з урахуванням особливостей, передбачених Законом України «Про електронну комерцію» (ч.2 ст.9 ЗУ «Про споживче кредитування»). У такому разі кредитор також визнається таким, що виконав вимоги щодо надання споживачу інформації до укладення договору про споживчий кредит.

Проте, є положення щодо обов'язкової інформації, яке є недосконалим та потребує змін. До прикладу, ч.1 (с) статті 5 Директиви 2008/48/ЄС зобов'язує кредитора в переддоговірній інформації зазначати «загальну суму кредиту та умови вибору», що означає суму загальної суми кредиту та загальної вартості кредиту для споживача. Тим самим, захищається право споживача від непередбачуваних витрат за кредитом чи їх зміни в більшу сторону. Нажаль, це положення не знайшло відповідного закріплення в Законі України «Про споживче кредитування», яким передбачено ознайомлення споживача в переддоговірній інформації з орієнтовною реальною річною процентною ставкою та орієнтовною загальною вартістю кредиту на дату надання інформації (п.6 ч.3 ст.9).

Позитивними змінами можна назвати встановлення чіткої формули розрахунку денної процентної ставки та максимального її значення за формулою не більше 1 %. Але за НБУ залишається повноваження встановлювати додаткові вимоги до компонентів розрахунку денної процентної ставки, для запобігання недобросовісним практикам у розрахунках, та встановлення правил обчислення річної процентної ставки на підставі прийнятих ним нормативно-правових актів [5]. Очікується, що такі правила обчислення процентної ставки перешкоджатимуть нарахуванню необґрунтованої заборгованості споживачам і в результаті зменшать потік скарг на макрофінансові установи.

Директива 2008/48/ЄС передбачає обов'язок держав-членів забезпечити створення, незалежного від фінансових установ, наглядового органу для захисту прав споживачів (ст.20). Таким наглядовим органом Законом України «Про споживче кредитування» визначено Національний банк України (ст. 5). У 2019 році НБУ став 98-м центральним банком у світі з реалізації функції державного захисту прав споживачів фінансових послуг [12].

До основних завдань НБУ тепер належить: прийом та обробка звернень громадян; встановлення вимог до фінансових установ; забезпечення виконання законодавства про захист прав споживачів фінансових послуг та контроль за дотриманням законодавства про рекламу у сфері фінансових послуг. Для розгляду звернень громадян в НБУ створено новий підрозділ – Управління захисту прав споживачів фінансових послуг.

Тут можна зауважити, що одного НБУ може бути недостатньо для забезпечення захисту прав споживачі, чи буде він справлятися з великим напливом звернень та вчасним їх розглядом, та наскільки ефективними будуть його рішення. Інакше цей тягар знову перейде до суду, що часто є тривалою в часі процедурою захисту. Крім, цього для досконалого врегулювання захисту споживачів слід очікувати з майбутнім прийняттям Закону України «Про позасудове розв'язання спорів», проєкт кого ще очікується для розробки [11, с.132].

Загалом повної адаптації з Директивою 2008/48/ЄС в Законі України «Про споживче кредитування» зазнали положення про: встановлення вимог до рекламної інформації (ст. 7 Закону); врегулювання питання переддоговірної інформації (ст. 9 Закону); обов'язок кредиторів здійснювати оцінку кредитоспроможності споживачів (ст. 10 Закону); врегулювання діяльності кредитних посередників (ст. 6 Закону); врегулювання права споживачів відмовитись від укладеного договору споживчого кредиту (ст. 15 Закону) тощо.

Такі зміни до законодавства є необхідними та обґрунтованими, оскільки в кредитних угодах, незалежно від того, чи вони кваліфікуються як споживчі, особа, яка приєднується – позичальник, є слабшою стороною угоди. Ця особа об'єктивно не має достатніх знань для оцінки кредитної угоди, що створює високий ризик укладення угоди, яка не відповідає її інтересам.

Варто звернути увагу, що в первинній редакції Закону України «Про споживче кредитування» було визначено мінімальний загальний обсяг кредиту на момент його укладення в розмірі більшому за одну мінімальну заробітну плату. Таким чином, мікрокредити не підпадали під сферу дії цього Закону, що не вирішувало спірних питань щодо їх врегулювання та їх споживачі надалі потребували захисту своїх прав. Проте, згодом законодавець доопрацював ці прогалини та вніс зміни до Закону України «Про споживче кредитування», які набули чинності з 1 січня 2021 року. Загалом ці зміни стосувалися правил отримання громадянами мікрокредиту та встановлювали обмеження, які перешкоджали кредиторам змінювати умови кредитного договору в сторону погіршення становища споживача.

Тепер обов'язковою стає згода споживача на доступ до інформації про її кредитну історію через бюро кредитних історій, а вразі його не згоди – кредитор має право відмовити у наданні кредиту (ст.8). Крім того, надання мікрокредиту повинно супроводжуватися повним інформуванням клієнта про загальну вартість, реальну відсоткову ставку, супутні витрати та інші умови. Задля цього, Правління НБУ прийняло Постанову №100 від 5 жовтня 2021 року «Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення фінансовими установами споживачів щодо надання послуг споживчого кредитування» в якій було надано визначення мікрокредиту, якого в Законі України «Про споживче кредитування» досі немає. Відповідно до цього Положення під мікрокредитом, слід розуміти споживчий кредит (кредит) за договором про споживчий кредит, загальний розмір кредиту за яким не перевищує розміру однієї мінімальної заробітної плати, установлені на день укладення такого договору [9]. Щоб кредитор не вводив в оману споживача та не приховував реальні умови надання кредиту, в Положенні визначено обов'язкову інформацію, яку він зобов'язаний оприлюднити та закріплено в Додатку 1 під назвою «Інформація про істотні характеристики послуги з надання споживчого кредиту (без застави) (ця інформація містить загальні умови надання фінансовою установою послуг споживчого кредитування та не є пропозицією з надання цих послуг. Запропоновані індивідуальні умови залежатимуть від результатів оцінки фінансовою установою кредитоспроможності, проведеної на підставі отриманої від споживача інформації та з інших джерел за наявності законних на це підстав, і

надаватимуться споживачу до укладення договору у формі паспорта споживчого кредиту)» [9].

Крім, цього в ч.3 ст. 21 Закону встановлено максимально можливий штраф та пеню за порушення договору мікрокредиту, який не може перевищувати розміру подвійної суми, одержаної споживачем за таким договором, і які не можуть бути збільшені за домовленістю сторін. Зазвичай кредитори прописували в кредитному договорі пункт про своє право застосовувати підвищену процентну ставку у разі прострочення платежу, тому законодавець доповнив вказану вище статтю додатковою мірою захисту споживачів мікрокредитів, якою є заборона змінювати за домовленістю сторін процентну ставку за кредитом, порядок її обчислення, порядок сплати процентів у бік погіршення для споживача.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що положення Закону України «Про споживче кредитування» від 15 листопада 2016 року з усіма внесеними змінами станом на 2024 рік, відповідають праву ЄС та зобов'язанням України, особливо у тих питаннях, які передбаченні Угодою про асоціацію та внесли ряд переваг у регулювання цієї сфери діяльності:

- посилено захист прав споживачів фінансових послуг, зокрема, щодо доступу до інформації про ці послуги та відповідальності за ненадання або неналежне надання цієї інформації;
- визначено поняття недобросовісної реклами та встановлено єдиний орган, відповідальний за захист прав споживачів фінансових послуг – Національний банк України;
- зменшено ризик споживачів стати жертвою шахрайства, шляхом забезпечення йому можливості перед укладанням договору порівняти пропозиції різних банків та аналізувати основні умов отримання та користування фінансовою послугою;
- встановлено межі відповідальності споживача в разі нарахування заборгованості за прострочення платежу, та ін.

Зміни в законодавстві споживчого кредитування забезпечують сприятливі умови для розвитку економіки шляхом використання населенням додаткових кредитних ресурсів для особистих потреб та покращення їх власного благополуччя і розвитку економіки країни загалом.

Позитивним аспектом є той факт, що наше законодавство щодо регулювання і захисту прав споживачів кредитних послуг в цілому відповідає змісту Угоди про асоціацію з ЄС у цій сфері, а також основних актів вторинного законодавства ЄС. Україна прийняла ряд положень євроінтеграційного закону з метою гармонізації законодавства України з законодавством ЄС і продовжує активно працювати в цьому напрямку.

Список використаних джерел

1. Директива 2008/48/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2008 року про споживчі кредитні договори та про скасування Директиви Ради 87/102/ЄЕС. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02008L0048-20231230>
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16 вересня 2014 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#n29
3. Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг : навчальний посібник / М. В. Плотнікова, Л. Д. Руденко, О. А. Швагер. Суми : Сумський державний

- університет, 2023. 332 с. URL: https://kmeep.law.sumdu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/eufin_navchalnyj_posibnyk-1.pdf
4. Директиви 2014/17/ЄС про кредитні договори для споживачів, що стосуються житлової нерухомості. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_004-14#Text
 5. Про споживче кредитування : Закон України в редакції від 1 січня 2024 р. № 1734-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#n161>
 6. Про захист прав споживачів: Закон України в редакції від 30 вересня 2015 року № 1023-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12/ed20150930#Text>
 7. Закон України Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закон України в редакції від 1 січня 2024 року № 1953-IX. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text>
 8. Про затвердження Положення про інформаційне забезпечення банками клієнтів щодо банківських та інших фінансових послуг: Постанова Правління НБУ №141 від 28 листопада 2019 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0141500-19#Text>
 9. Положення про інформаційне забезпечення фінансовими установами споживачів щодо надання послуг споживчого кредитування: Постанова Правління НБУ № 100 від 5 жовтня 2021 року. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0100500-21#Text>
 10. Приймак С.А. Економічний механізм захисту прав споживачів на ринку банківських послуг в Україні : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Львів, 2017. 246 с.
 11. Україна та Угода про асоціацію: моніторинг виконання 2014-2022. URL: <https://www.kas.de/documents/270026/22934445/UA+2023+UCEP+Ukraine+and+the+Association+Agreement.+Implementation+Monitoring+2014-2022.pdf/6c8e5702-ab17-c8cf-a2da-c11dacb6b66b?version=1.0&t=1685631554159>
 12. Україна стала 120-ю державою у світі, де права споживачів фінансових послуг захищені законом. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayina-stala-120-yu-derjavoyu-u-sviti-de-prava-spojivachiv-finansovih-poslug-zahisoheni-zakonom>